

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 18. aprila 1902.

Politični oddelek.

Uspehi celjske gonje.

Pojavi, kakoršni so se primerili v nas povodom predloga, naj se glede celjskega vprašanja sklene pameten in časten kompromis, so drugod pač nemogoči. V nas se je koj vpilo o izdajstvu itd., mej tem, ko se drugod o gotovih predlogih stvarno razpravlja. Poglejmo na Češko. Tam je razprava o uredbi jezikovnega vprašanja takorekoč na dnevnem redu — a kakšna je razlika v mnenjih. Mej tem, ko na primer stoji stari dr. Gregr popolnoma na stališču Badenijskih naredb, se je dr. Pantuček prav po vzgledu rajnega Kaizla v toli približal stališču Nemcev, da ga loči od znanega nemškega binkoštnega programa samo nekaj „papirnati zid“. Pantučekov kompromisni načrt se sicer o Čehih hudo pobija, ali radi tega proglašati Pantučeka za izdajalca, ni prišlo nikomur na misel. V nas pa se je radi kompromisnega nasveta vpilo, kar se je dalo, prav kakor bi bili sprožitelj te zgolj akademične razprave res bili izdali slovenski narod, ker menijo, da je popolna slovenska gimnazija zunaj Celja večje kulturne vrednosti, kakor so celjski nemško-slovenski razredi.

Nehote se vsiljuje opazovalcu te gonje vprašanje: Kakšni so pravi vzroki tega silnega razgrajanja in kakšen je bil uspeh?

Stvarni ti vzroki niso — to je očitno. Kar se je navedlo za nazor, da mora gimnazija biti v Celju in nikjer drugje, nikakor ne odtehta tega, kar se je navedlo za nasprotni nazor. Sicer pa, kakor smo navedli že v jedni prejšnih številki, se je prav „Slovenski List“ najbolj goreče zavzel za napravo samostojne višje gimnazije v Žalcu in ta „Slovenski List“ je „telesni organ“ viditeljev katoliške stranke.

Pravi vzroki te gonje so bili popolnoma nestvarni, zgolj samo taktični; predlog je bil sprožen iz narodno-napredne stranke in to je zadostovalo, da ga je pobijala katoliška stranka, hoteč tako narodno-napredno stranko v javnem mnenju oškoditi in osumniti, na drugi strani pa pokazati vladi, da napredna stranka na Slovenskem ni merodajna, ampak da odločuje jedino-le volja katoliške stranke. Nadalje je pri tem posebno vplivalo tudi upanje, s primerno gonjo zvesti v katoliški tabor tudi tiste štajerske Slovence, ki so doslej nevtralni, ter tako prisiliti štajerske poslance, vstopiti v klub dr. Šusteršiča.

Nameni so bili s katoliškega strankarskega stališča sojeno, prav „dobri“, ali uspehi cele gonje nikakor niso v primeri velikanskemu naporu. Uspehi so negativni in katoliška stranka bo še obžalovala svoj nastop.

Napredna stranka ni škode trpela pri svojih somišljenikih. Na shodu v Celju je notar Baš indirektno pojasnil, da štajerski Slovenci ne mislijo iti s stranko dr. Šusteršiča v isto lopo, poslanci Robič Ploj in Berks pa tudi kar nič ne mislijo na vstop v slovansko središče.

Uspehov, katere je pričakovala katoliška stranka torej ni dosegla, kajti to je za katoliško stranko popolnoma brezpomembno, kako se celjsko vprašanje stvarno reši, saj je v stvarnem oziru, kakor priča „Slovenski List“, sama za kompromis.

Napredna stranka je danes lahko prav zadovoljna in hvaležna, da je bila uprizorjena ta gonja proti njej, kajti katoliška stranka ne samo da ni dosegla pričakovanega namena, ampak se je tudi silno kompromitirala navzgor. Zamerila se je visoko gori, kjer se načelno želi, da bi se narodnostni razpori rešili potom kompromisa, zamerila se je pri nemških katoliških konservativcih, ki istotako ne pojmi, kako da se katoliška stranka postavlja na veliko intransigentnejše stališče nego toli očrnjeni liberalci,

in tudi pri vladi je katoliška stranka izgubila silno mnogo. Iz gotovega vira vemo, da se v ministrstvih niso mogli nasmejati, ko so iz „Novic“ izvedeli, da ravno tista stranka, ki se je 14 dni poprej v „Slovenskem Listu“ zavzemala za to, da se celjski razredi prenese v Žalec in razširijo v popolno gimnazijo, zdaj to isto misel tako vehementno pobija, a nobena reč ne označuje bolje utisa, ki ga je napravilo postopanje katoliške stranke pri vladi, kakor beseda, ki jo je izrekla neka aktivna ekscelenca o katoliški stranki: diese Herren sind ja nicht mehr ernst zu nehmen.

Nasprotno pa je napredna stranka v odločilnih in najodločilnejših krogih pridobila jako mnogo na ugledu in se jo danes sodi vse drugače, kakor še pred nekaj meseci.

In tako se je zopet izpolnila stara resnica: Allzuscharf macht schartig. Gospod dr. Šusteršič je hotel narodno-napredni stranki škodovati in jej je samo koristil!

Protest hrvaškega episkopata glede zavoda sv. Jeronima.

Opozicijski hrvaški časopisi prinesli so protest hrvaškega episkopata glede zavoda sv. Jeronima, ki ga je prebral in izročil svetemu očetu vrhbosanski nadškof dr. Stadler v Rimu, kamor je bil odšel o velikonočnih praznikih ter bil dne 3. aprila sprejet v zaslišanje pri papežu Leonu XIII. *2/4 pozoren na g. 11*

V protestu se najprej omenja, kako se je bil razveselil ves hrvaški narod, ko je izvedel za vsebino breveja „Slavorum gentem“, v katerem se je zavod sv. Jeronima označil s pravim imenom „pro croatica gente“, a še huje se je razžalostil, ko se je čulo, da je sveta stolica popustila vsled diplomatskega delovanja Črni gori ter mesto pravega imena zopet upejajala stari naziv ilirski, ki je popolnoma zastarel in je dandanes brezmiseln. Nezadovoljstvo je med Hrvati bilo izpočetka tako veliko, da so že mnogi mislili na razkol, pa je zato prihitel v Rim, da ohrani pravico hrvaškega naroda pred papeževim prestolom, in da izprosi od svetega očeta, da ostane pri prvotnem svojem odloku glede hrvatskega imena, saj je čvrsto prepričan, da je sveta stolica izdala prvi svoj breve po zrelem razmišljanju, pa ga gotovo ne bi bila tudi nikdar spremenila, da se niso umešali v to zadevo življi, ki niso nič manje sovražni tudi sv. stolici, kakor hrvaškemu narodu.

V protestu se omenja, da avstrijska diplomacija gotovo ne bi bila nasprotna opozivu hrvaškega imena, da se ni umešala v stvar Črna gora, katera pa nima po jasno dokazanem pravu nobene pravice do tega zavoda, nego so do zdaj uživali duhovni iz barske nadškofije dobrote tega zavoda samo z dovoljenjem zakonitih gospodarjev. Zato so hrvaški škofje vpra-

šani po sv. stolici, kako bi se rešilo vprašanje glede zahtev Črne gore, privolili, da se poleg „pro croatica gente“ uvrsti še „et pro catholicis Serbis Archidioecesis Antibarensis“, kar bi bilo moralo zadovoljiti Črnogorce.

Toda sv. stolica je vkljub temu sklenila s Črno goro novo pogodbo, ter izbrisala hrvaško ime in uvedla ilirsko. S tem pa je obstanek zavoda sv. Jeronima še bolj kompromitiran, nego je bil do zdaj, pa bodo nastopile še večje težave, ko bi se hotel zares kdaj urediti, kajti pod temi okolnostmi ne bode hotel nobeden hrvaški duhovnik v Rim, če tudi bi ga silil tjakaj kateri škof. Prišlo je že tako daleč, ko bi sv. stolica ostala pri svojem sklepu, da se dovoli vse Črni gori, da se bode začelo nabirati darov za nov zavod v Rimu, kateremu ne bode mogel nobeden zabraniti, da se ne zove hrvaški. Hrvati bodo tedaj raje sedanji svoj zavod sv. Jeronima izgubili, nego pa popustili, da se izbriše njihovo ime.

Stvar je dandanes že preveč poznata, da sovražniki Hrvatov, posebno pa Madžari, napenjajo vse svoje sile, da vzemo Hrvatom in vsem njihovim stvarim in ustanovam hrvaško ime, pa ker niso dosegli, da se zavod sv. Jeronima imenuje s kakšnim eksotičnim imenom, so izposlovali, da se imenuje ilirski, katero ime pa ne pomeni dandanes nič, samo da se ne pokaže hrvaško ime, katero bi najraje na vsak način zatrli.

Potem se v protestu še enkrat prosi v imenu vseh hrvaških škofov, da sveti oče izkaže pravico hrvaškemu narodu, pa da se sme vsaj v Rimu, kjer najdejo vsi narodi obrambo, imenovati s pravim svojim imenom, kakor je bil že iz početka imenovan, „pro croatica gente“.

Sedaj priobčujejo nekateri listi tudi že odgovor sv. očeta na ta ugovor hrvaških škofov, ki ga je izročil sarajevski nadškof dr. Stadler. V tem odgovoru, ki kajpada še ni potrjen od avtentične strani, bi bil sv. oče najprej izrekel svoje obžalovanje nad Hrvati, da nameravajo radi tako malenkostne stvari odreči se cerkvi svojih pradedov. Ta korak bi pokazal, da je njih vera slaba in površna, kar bi bilo zelo obžalovati. Potem je pa neki dejal s povzdignjenim glasom: „Večkrat sem že pokazal, da ljubim hrvatsko ljudstvo, in kako zelo mi je pri srcu. Za to svojo ljubezen sem podal že tudi obilo dokazov, in ga blagoslavljam iz celega srca. Ravno vsled tega pa menim, da bi ne bilo pametno, da se mi obtežuje moj položaj, mesto da se me oprostijo neprijetnosti, ki sem jih moral prenašati skozi osem mesecev. Odločil sem se, da ničesar več ne spremenim; naj ostane pri starem imenu, ker to vendar ničesar ne preminja na stvari sami“.

Po tem odgovoru dr. Stadler z ostalimi hrvaškimi škofi za zdaj ni uspel. A kdo bi mogel verjeti, da bi sploh mogel kaj doseči pod takšnimi okolnostmi, v kakoršnih se zdaj nahaja vsa ta zadeva!

Kotorej razpolon fregap v tem stvarj sami fregije.